

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Rwandská republika

Všeobecné informácie o krajine

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Rwandská ekonomika doteraz pociťuje negatívne efekty genocídy v roku 1994, ktorá zničila vtedajšiu ekonomickú bázu, vyhnala investorov a obyvateľom priniesla biedu. Asi 90% obyvateľstva sa živí poľnohospodárstvom (pováčšine iba pre vlastnú spotrebu), spracovaním potravín a banskou činnosťou. Hlavnými aktivitami, prinášajúcimi devízy, sú turistika, vývoz nerastných surovín, kávy a čaju. Neskoršie prírastky HDP o 7-8% ročne od roku 2003 prinavrátili ekonomiku na úroveň spred 1994. Aj tak je táto najľudnatejšia krajina Afriky s veľkým podielom ornej pôdy a priaznivými klimatickými podmienkami často odkázaná na dovoz potravín. Asi 45% obyvateľstva žije pod hranicou chudoby.

Rwanda sa stala členskou krajinou Východoafrického spoločenstva (East African Community - EAC), v rámci ktorého koordinuje svoju rozpočtovú, obchodnú a imigračnú politiku. Vláda podporuje trhové reformy a vzdelávanie a buduje infraštruktúru v snahe zlepšiť ekonomické postavenie občanov. Ekonomika vrátane súkromného sektora stále trpí nedostatkom energií, nestabilitou v okolitých štátoch a zlým dopravným spojením so zahraničím. Rwanda vybudovala v roku 2010 prvú modernú zvláštnu ekonomickú zónu v Kigali so zameraním na zahraničné investície hlavne na agrobiznis, ICT, obchod, logistiku, baníctvo a stavebníctvo.

Spoločný trh krajín **Východoafrického spoločenstva** (EAC) bol vytvorený dohodou Kene, Tanzánie, Rwandy, Ugandy a Burundi zo 1. 7. 2010 - integruje veľký ekonomický priestor a je vhodnou príležitosťou pre expanziu. V poslednom období sa však začínajú prejavovať príznaky prílišnej rivality najmä medzi Tanzániou a vyspelejšou Keňou o vodcovstvo v rámci zoskupenia. Tanzánia (spolu s Burundi) sa nepripojila k iniciatíve Kene, Rwandy a Ugandy na vzájomné uznávanie platnosti vstupných víz a pohrozila vytvorením konkurenčného zoskupenia s Burundi a Konžskou demokratickou republikou.

Všetky krajiny EAC sú zároveň združené v COMESA (spoločný trh 21 krajín východnej a južnej Afriky, od roku 1994).

Peňažná jednotka:	rwandský frank (RWF)
Kurz:	907.- RWF/EUR, 666.- RWF/USD (29.11.2013)
HDP (parita kúpnej sily):	15 740 mil. USD
HDP / obyv.:	1 500 USD (2012)
Podiel na tvorbe HDP:	poľnohospodárstvo 33,3 %, priemysel 13,9 %, služby 52,9 %

Rwanda za posledné obdobie aj napriek nízkej výkonnosti hospodárstva zaznamenáva ekonomický rast - nárast HDP v roku 2012 bol na solídnej úrovni 7,7 %. Aj tak je však príjem do štátneho rozpočtu veľmi nízky, čím sa zadlžovanie krajiny neustále prehľbuje.

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Služby sú hnacou silou národného hospodárstva (52,9% tvorby HDP), najrýchlejšie sa rozvíjajúcim a nosným odvetvím ekonomiky. Napriek genocíde v minulosti je Rwanda považovaná za bezpečnú krajinu a počet prichádzajúcich turistov do krajiny každoročne narastá. Najväčšou turistickou atrakciou sú voľne žijúce gorily vo Volcano National Park na hraniciach s Konžskou demokratickou republikou a Ugandou.

Po službách nasleduje poľnohospodárstvo - na tvorbe HDP sa podieľa 33,3%. Orná pôda zaberá až 45,7% z celkového územia krajiny, avšak z dôvodu intenzívneho využívania v minulosti je veľmi vyčerpaná a krajina nemá dostatok finančných zdrojov na dovoz hnojív zo zahraničia. Pestujú sa najmä banány, zemiaky, kasáva, fazuľa a kukurica.

Priemyselná výroba sa na tvorbe HDP podieľa 14,3 % a zamestnáva len 10 % obyvateľstva. Zameriava sa predovšetkým na spracovanie poľnohospodárskej produkcie, v menšej miere na chemický a textilný priemysel a na výrobu stavebných materiálov.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Rwandská republika je členom nasledovných medzinárodných organizácií:

ACP, AfDB, AU, C, CEPGL, COMESA, EAC, EADB, FAO, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, ILO, IMF, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO (korešpondent), ITSO, ITU, ITUC, MIGA, NAM, OIF, OPCW, PCA, OSN, BR OSN (2013-2014), UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNISFA, UNMISS, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO.

V meste Arusha, Tanzánia, bola dňa 20. novembra 2009 podpísaná Dohoda o vytvorení spoločného trhu krajín východnej Afriky EAC (East African Community). Tvoria ho **Keňa, Tanzánia, Uganda, Rwanda a Burundi**. Prijatím záverečného protokolu bol zavŕšený dlhodobý pripravovaný zámer regionálneho zoskupenia piatich krajín regiónu východnej Afriky. Spoločný trh krajín EAC však čo do rozsahu a hĺbky integrácie nemožno porovnávať s podobnými zoskupeniami v Európe či severnej Amerike – africké krajiny si vo vzájomnom obchode stále chránia trh pred veľkým množstvom citlivých položiek, je problém so vzájomným uznávaním obchodných dokumentov, proklamované voľné zamestnávanie občanov iných krajín v rámci spoločenstva je stále iba na papieri, atď. Na najvyššej politickej úrovni bol deklarovaný záujem o vytvorenie menovej únie v rámci EAC.

EAC v súčasnosti rokuje s EÚ o uzatvorení **Dohody o ekonomickom partnerstve** (Economic Partnership Agreement - EPA). Cieľom dohody je odstrániť colné a necolné bariéry v obchode medzi oboma blokmi. Bola už uzatvorená väčšina kapitol, rokovania však v poslednom období nepokročili. Celkovo k rokovaniam z africkej strany pristupuje najaktívnejšie Kénska republika, lebo ako jediná z päťice krajín nemá priznaný štatút najmenej rozvinutej krajiny. Ostatné štyri krajiny mali už predtým zaručené nulové clá pri vývoze do vyspelých krajín vrátane EÚ. Najmenej záujmu o EPA prejavuje Tanzánia, ktorá sa snaží byť akýmsi protipólom Kene v obave z jej dominantného postavenia v rámci EAC. Tanzánia sa tým zároveň snaží o vybojovanie nadštandardných podmienok v dohode najmä v časti pravidiel pôvodu u morských rýb, exportovaných do EÚ. Kvôli nejednotnému stanovisku afrických partnerov rokovania o EPA v poslednom období stagnujú.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

Ku silným stránkam podnikania v Rwande patria:

- lacná a dostupná (najmä menej kvalifikovaná) pracovná sila
- relatívne jednoduchý export miestnej produkcie do okolitých krajín (Burundi, Konžská dem. republika, Uganda, Tanzánia)
- dostatok miestnych poľnohospodárskych plodín
- približne rovnaké časové pásmo s Európou
- vhodné klimatické podmienky
- postupne vznikajúci spoločný trh krajín Východoafrického spoločenstva (EAC) a plánovaná menová únia.

Slabými stránkami sú:

- slabo rozvinutá infraštruktúra
- korupcia a pomalosť úradov
- nedostatok elektrickej energie a jej výpadky
- nestabilná situácia niektorých susedných krajín.

V Rwande pôsobí slovenský podnikateľský subjekt (predaj malotraktorov, investície v oblasti baníctva).

Na území Rwandy sú dlhodobo aktívne **slovenské mimovládne organizácie**, ktoré z vlastných prostriedkov realizujú rozvojové projekty hlavne v sektoroch zdravotníctva, sociálnej práce a vzdelávania (Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, eRKO).

Významným pozitívnym impulzom pre slovenských podnikateľov, uvažujúcich o investícii v Kensej republike, môže byť Dohoda o podpore a vzájomnej ochrane investícií s Rwandou, ktorej návrh bol odovzdaný rwandskej strane v novembri 2012.

b) Energetická politika krajiny

V Rwande sa v súčasnosti neťažia žiadne energetické suroviny vo významnej miere. Za rok 2009 sa v Rwande vyrobilo 240,2 mil. kWh elektrickej energie, pričom energetický mix bol nasledovný:

- termálne elektrárne (pevné palivá) 53,3%
- vodné elektrárne 46,2%

Niektoré štatistické údaje:

- Celkový inštalovaný výkon elektrární 56,3 MW (2009 odhad)
- Celková výroba elektriny 240,2 mil. kWh (2009 odhad)
- Spotreba elektrickej energie: 301,4 mil. kWh (2009 odhad)
- Dovoz elektrickej energie: 80 mil. kWh (2009 odhad)
- Vývoz elektrickej energie: 2 mil. kWh (2009 odhad)
- Spotreba ropných produktov: 5.245 bbl/day (2011 odhad)
- Vývoz ropných produktov: 0 bbl/day (2008 odhad)
- Dovoz ropných produktov: 5.125 bbl/day (2008 odhad)

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Vzhľadom na limitované možnosti rwandskej vedy a výskumu sú vedecko-výskumná spolupráca, inovačný transfer a poradenstvo reálne iba zo SR do Rwandy, aj to iba za podmienky bezplatnosti z rwandskej strany (napr. v rámci rozvojovej pomoci).

MINISTRY OF FOREIGN
AND EUROPEAN AFFAIRS
OF THE SLOVAK REPUBLIC

MINISTÈRE DES AFFAIRES
ÉTRANGÈRES ET EUROPÉENNES
DE LA RÉPUBLIQUE SLOVAQUE

MINISTERIO DE ASUNTOS
EXTERIORES Y EUROPEOS
DE LA REPÚBLICA SLOVACA

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ
И ЕВРОПЕЙСКИХ ДЕЛ
СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

وزارة الخارجية
والشؤون الأوروبية
لجمهورية سلوفاكيا

斯洛伐克共和国
外交和欧洲
事务部

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývozný režim, obchodná prax

Rwandská republika je zástancom liberalizovaného zahraničného obchodu. Je to dané do veľkej miery aj tým, že domáca priemyselná výroba je veľmi limitovaná a poľnohospodárstvo má nízke výrobné náklady vzhľadom na veľmi nízke platy zamestnancov v tomto sektore. Z toho dôvodu nie je potrebná jeho prílišná ochrana pred dovozmi. Výber cla plní viac fiškálnu funkciu a je významným prínosom do štátnej pokladnice.

Ďalšie znižovanie ciel a ochrany vnútorného trhu netarifnými prekážkami prebieha v súčasnosti v rámci uvádzania colnej únie EAC do praxe. Tento proces prebieha však pomalšie, než sa predpokladalo – v súčasnosti už mali byť odstránené dovozné clá v rámci obchodu vo vnútri EAC pôvodne stanovené na 0-20%. Ďalším neuskutočneným cieľom je vytvorenie spoločného orgánu krajín EAC, ktorý by vyberal clá a distribuoval ich členským krajinám.

V prípade nových obchodných kontraktov sa používa neodvolateľný dokumentárny akreditív otvorený v renomovanej banke. Pri menších objednávkach u nových odberateľov nie je neobvyklá platba vopred. Na základe skúseností je postupne možné prejsť na platbu proti dokumentom. Pri obchodnom styku s dlhodobými partnermi je bežná úverová platobná podmienka.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Rwandská republika – obchod so zahraničím

Export - 2012: 451,3 mil. USD

V roku 2012 rwandský export poklesol v porovnaní s predošlým rokom o 17,7 mil. USD, t.j. o 3,8 %.

Import - 2012: 1.559 mil. USD

V roku 2012 rwandský import poklesol v porovnaní s predošlým rokom o 6 mil. USD, čo predstavovalo medziročný pokles o 0,4 %.

Obchodná bilancia v roku 2012: pasívum vo výške **1.107,7 mil. USD**, čo bolo prehĺbením pasíva v medziročnom porovnaní o 1,1%.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Medzi hlavné komodity dovozu patria potraviny, stroje a zariadenia, oceľ, ropné produkty, cement a stavebné materiály.

Hlavnými vývoznými artiklami sú káva, čaj, surové kože a cínová ruda.

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Obchodní partneri – export (2012): Primárnymi príjemcami rwandského vývozu sú: Keňa 32,6%, Konžská demokratická republika 13,1 %, Čína 11,7 %, Malajzia 10,4%, USA 5,6%, Svazisko 5,2% a Pakistan 4,1% z celkového vývozu.

Obchodní partneri – import (2012): Hlavnými dovoznými partnermi Rwandy sú: Keňa 18,4%, Uganda 16,6%, SAE 8,3%, Čína 6,9 %, India 5,4 %, Tanzánia 5,4% a Belgicko 4,3% z celkového dovozu.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za ostatných päť rokov (vývoz/dovoz)

Obchodná výmena medzi SR a Rwandou (v tis. EUR):

	2008	2009	2010	2011	2012	1-7 2013
Vývoz	490	507	90	204	295	3
Dovoz	30	10	26	5	1	4
Obrat	520	517	116	209	296	7
Saldo	+460	+497	+64	+199	+294	-1

Zdroj: MH SR

Značné rezervy sú v objeme **vzájomnej výmeny tovaru** (za rok 2012 bol zaznamenaný slovenský vývoz za 295 tis. EUR. Slovenský vývoz bol tvorený najmä odbornými, vedeckými a riadiacimi strojmi a zariadeniami (160 tis. EUR), ďalej strojmi a zariadeniami všeobecne používanými v priemysle (73 tis. EUR) a elektrickými zariadeniami a spotrebičmi (33 tis. EUR). Dovoz do SR z Rwandy bol zanedbateľný (1 tis. EUR káva, čaj).

Pre slovenských podnikateľov existujú možnosti na spoluprácu v poľnohospodárskej oblasti, v ktorej má SR skúsenosti aj pre podmienky Afriky. Významnými oblasťami potenciálnej spolupráce sú aj oblasti energetiky a strojárkej výroby, či už vo forme jednotlivých komponentov alebo kompletných investičných celkov. SR môže tiež ponúknuť široký sortiment spotrebného tovaru – výrobky z kovov, gumy, plastov, ďalej hnojivá či zariadenia na úpravu vody.

Obchodná politika SR sa po vstupe do EÚ k 1.5.2004 riadi príslušnými ustanoveniami Dohody z Cotonou z júna 2000 a zosúladiť sa so zahraničnou politikou EÚ vo vzťahu k regiónu subsaharskej Afriky.

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

Africkí podnikatelia a najmä štátni úradníci môžu pre slovenského podnikateľa predstavovať problém – často strácajú hoci aj osobne odovzdané dokumenty, nechávajú partnera čakať aj v prípade vopred dohodnutých schôdzok s výhovorkou na dopravu, naspäť sa vracajú k už raz dohodnutým záležitostiam a žiadajú o ich opätovné prerokovanie, atď. Je potrebné sa pripraviť na časovo dlhší proces rokovaní ako v Európe a tiež na dlhší čas prípravy dodávok než predpokladá kenský partner. Štátni úradníci často schvaľovacie procesy zámerne zdržujú s cieľom získať pre seba nejaké výhody.

Požiadavky na balenie a značenie tovaru sa odvíjajú od toho, pre akú klientelu je určený. Veľká väčšina miestnych obyvateľov žije na hranici alebo pod hranicou chudoby a preferuje nižšiu cenu. Majetnejšie vrstvy sú však zvyknuté na úroveň balenia a prezentácie porovnateľnú s Európou. Preto sú požiadavky na balenie a iné špecifické podmienky spravidla dohodnuté s príslušným zástupcom dovozcu, ktorý často žiada finančnú podporu na uvedenie určitého výrobku na trh. Aspekt propagácie rovnako ako aj jeho forma (ktorá sa neodlišuje od bežnej formy vo vyspelých štátoch) sú zo strany slovenských exportérov často podceňované. Propagáciu na mieste nie je možné realizovať bez prospektov v anglickom jazyku a technických popisov. U spotrebného tovaru je obvyklá propagácia v dennej tlači.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

Krajiny regiónu považujú za prioritu najmä rozvoj infraštruktúry. Táto nie je dostatočne rozvinutá prakticky v žiadnej oblasti. Skúsenosti a schopnosti slovenských firiem poskytujú priaznivé možnosti najmä v budovaní energetických investičných celkov a riadení výstavby cestnej siete. Je však potrebné počítať so silnou konkurenciou veľkých krajín – USA, bývalej koloniálnej mocnosti Belgicka, iných veľkých európskych krajín, Indie a najmä Číny, ktorá získava v Afrike čoraz významnejšie postavenie.

V niektorých sektoroch ekonomiky dosahuje SR podmienky a postavenie schopné konkurencie s inými krajinami. Ako najperspektívnejšie oblasti spolupráce SR s Rwandskou republikou sa v súčasnosti ukazujú najmä

- obnova a budovanie infraštruktúry
- energetika - malé vodné elektrárne (subdodávky)
- malá poľnohospodárska technika
- spracovanie plastového odpadu za účelom výroby paliva a jeho využitia v energetike
- zariadenia na úpravu vody na pitnú
- dodávky špeciálnej techniky.

SR môže rovnako ponúknuť kvalitné expertné zázemie a bohaté skúsenosti aj v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve. V spolupráci s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre a Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou, príp. ďalšími subjektmi má SR záujem o posilnenie vzájomnej spolupráce, ako aj o zapojenie slovenských expertov a subjektov do relevantných projektov.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Vývozu do Rwandy výrazne napomôže vhodný miestny zástupca. Bez neho je veľmi zložitá vyznať sa vo fungovaní miestneho trhu a najmä získať rozhodujúce kontakty. Pri dodávkach spotrebného tovaru je možno kontaktovať priamo veľké obchodné reťazce. Aj tam je však potrebné presvedčiť rozhodujúcich ľudí, čo je jednoduchšie a efektívnejšie s pomocou miestneho obchodného agenta.

Základnou podmienkou pre úspešný vstup na rwandský trh je predovšetkým pravidelný osobný kontakt s teritóriom. Je nereálne očakávať vrátenie vložených prostriedkov hneď po prvej akvizičnej ceste. Neznalosť špecifik miestneho trhu často znamená pre slovenské firmy nesplnené očakávania a ich predčasný odchod.

d) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Vízový režim: v krajine, kde nemá Rwanda priame zastúpenie, je možné požiadať o udelenie víza elektronicky na adrese www.migration.gov.rw. Po posúdení žiadosti bude žiadateľovi o vízum zaslaný súhlas tzv. ENTRY FACILITY APPROVAL.

Vízum je možné získať na hraničnom prechode/letisku len po obdržaní súhlasu cudzineckej polície Rwandy (ENTRY FACILITY APPROVAL).

Pri vstupe do krajiny musí byť elektronický súhlas ENTRY FACILITY APPROVAL predložený spolu s platným cestovným dokladom (platný 6 mesiacov pred vstupom do krajiny) a spiatočnou letenkou.

Vízový poplatok závisí od počtu vstupov: za jednorazový vstup s dobou pobytu max. 30 dní je 30 USD, za viacnásobný vstup s dobou pobytu max. 30 dní je 60 USD.

Dni pracovného voľna v Rwandskej republike:

- **1. január** Nový rok
- **1. február** Deň národných hrdinov
- **7. apríl** Pamätný deň genocídy Tutsiov
- **apríl** Veľký piatok
- **1. máj** Sviatok práce
- **1. júl** Deň nezávislosti
- **4. júl** Deň oslobodenia
- Eid El Fitr (koniec Ramadánu)
- **15. august** Deň Nanebovstúpenia
- **25. december** 1. sviatok vianočný - Christmas Day
- **26. december** 2. sviatok vianočný - Boxing Day

V prípade núdze je možno volať nasledovné telefónne čísla:

- polícia 311
- dopravná polícia 08311115, 08311114
- hasiči 08311120
- King Faisal Hospital 582-421, 588-888, 589-905, 587-777

Spracoval: Emil Matejka – radca ZÚ Nairobi
Schválil: Michal Mlynár – veľvyslanec

november 2013

MINISTRY OF FOREIGN
AND EUROPEAN AFFAIRS
OF THE SLOVAK REPUBLIC

MINISTÈRE DES AFFAIRES
ÉTRANGÈRES ET EUROPÉENNES
DE LA RÉPUBLIQUE SLOVAQUE

MINISTERIO DE ASUNTOS
EXTERIORES Y EUROPEOS
DE LA REPÚBLICA ESLOVACA

МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ
И ЕВРОПЕЙСКИХ ДЕЛ
СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

وزارة الخارجية
والشؤون الأوروبية
لجمهورية سلوفاكيا

斯洛伐克共和国
外交和欧洲
事务部

Kontaktné adresy na dôležité inštitúcie:

Príloha

Ministry of Trade and Industry (MINICOM)

PO Box 73

Kigali

Phone +250 252 574568

Fax +250 252 573902

Ministry of Finance and Economic Planning (MINECOFIN)

PO Box 158

Kigali

Phone +250 252 576701

Fax +250 252 577581

Ministry of Agriculture and Animal Resources (MINAGRI)

Kacyiru

Phone +250 252 585008

Fax +250 252 585057

Ministry of Forestry and Mines

PO Box 447

Kigali

Ministry of Infrastructure (MININFRA)

24 Kigali

Phone +250 252 585503

Fax +250 252 585755

Ministry of Natural Resources (MINIRENA)

PO Box 3502

Kigali

Phone +250 252 582628

Fax +250 252 582629

Ministry of Public Service and Labour (MIFOTRA)

BP 720

Kigali

Phone +250 252 585503

Fax +250 252 585755

Rwanda Private Sector Federation (plní funkcie obchodnej komory)

<http://www.psf.org.rw/>

Rwanda Chamber

P.O. Box 2119 Kigali

Rwanda

info@rwandachamber.org

VÝCHODAFRICKÉ SPOLOČENSTVO

www.eacexport.com

East African Business Council

P. O. Box 24244-00100

Nairobi, Kenya

Contact: Keli Kiilu

Tel: +254 (020)315 157

Fax: +254 (020) 315 240

E-mail: keli.kiilu@corporegulatory.com

Web: www.eabc.info

East Africa Chamber of Commerce, Industry and Agriculture

www.eastafricanchamber.com

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky

Embassy of the Slovak Republic

POB 30204 – 00100

Nairobi, Kenya

Tel. +254 20 2721898

Fax +254 20 2717291

E-mail emb.nairobi@mzv.sk

web: www.mzv.sk/nairobi

